

ABSTRAKT (CS)

Příběhy mají v románech Jeanette Wintersonové dvojí funkci. Na jedné straně mohou kanonické příběhy přispívat k útlaku a rigiditě a podporovat zažitě společenské normy a předsudky. Na straně druhé však může být vyprávění prostředkem ke svobodě, seberealizaci a získání kontroly nad vlastním životním příběhem. V této bakalářské práci jsem analyzovala tři romány z různých období autorčiny kariéry, konkrétně *Sexing the Cherry*¹ (1989), *The Stone Gods* (2007) a *Frankissstein* (2019), a podrobila je srovnání s několika dalšími jejími knihami. Práce zkoumá, jak Jeanette Wintersonová pracuje s příběhy na tematické i strukturální rovině a jak se jejich prostřednictvím vyjadřuje ke vztahu mezi tím, co je smyšlené, a tím, co je pravdivé. Zaměřovala jsem se především na vztah mezi „fikcí“ a „pravdou“ a tím, jak se tyto koncepty v jejích knihách vzájemně ovlivňují. Tvrdím, že v pojetí Wintersonové nejsou tyto pojmy v rozporu – autorka opakovaně zdůrazňuje, že skrze literaturu a fikci je nejen možné vyjádřit pravdivé věci, ale že obojí dokáže určité „pravdy“ vystihnout daleko lépe než diskurzy postavené čistě na doložitelných faktech. Podle ní má literatura, nebo umění obecně, schopnost vyjádřit takové pravdy a skutečnosti, které se vymykají rozumovému chápání či běžnému jazyku. Wintersonová navíc rozlišuje mezi „skutečností“ (realitou) a „pravdou,“ přičemž první pojem zpravidla odkazuje k empirické realitě, tedy ke vnějšímu světu zachycovanému diskursy realismu a racionalismu, zatímco druhým pojmem se obvykle rozumí to, co je autentické, relevantní, popřípadě něco, co má pro jedince hluboký, subjektivní význam. Můj rozbor knihy *Sexing the Cherry* odhalil, že kanonické příběhy, jako jsou například pohádky, odrážejí a propagují společenské a kulturní normy a pomáhají udržovat zajatý řád. Wintersonová vedle nich staví své vlastní, fantastické příběhy, čímž odhaluje zastaralé normy a předsudky zakořeněné v těchto kanonických příbězích, potažmo ve společnosti a v nás samých. Příběhy jsou zde tedy použity ke kritice rigidního společenského řádu a současně se utvrzuje jejich hodnota jakožto nástrojů pro dosažení vnitřní svobody, aktivního jednání, či dokonce přežití. V knize *The Stone Gods* Wintersonová prostřednictvím jedinečné, cyklické narativní struktury kritizuje aktuální problémy, jako je nekonečná honba lidí za pokrokem a z ní plynoucí devastace životního prostředí. Poukazuje na to, jak málo je lidstvo ochotno poučit se z vlastních chyb. V této knize je zdůrazněna mnohvrstevnatost pojmů jako realita a pravda. Pravda, jakožto i historie je navíc prezentována jako nutně nedokončený proces. *Frankissstein*, jež je transformativní převyprávění *Frankensteina* Mary Shelleyové, představuje autorčinu reakci na budoucnost lidstva definovanou technologiemi. V této knize je koncept reality jako takový problematizován a hranice mezi skutečným životem a příběhem se stírají. To odráží nestabilitu blížící se budoucnosti a současně zdůrazňuje význam invence v utváření světa kolem nás. Příběhy nám nejen pomáhají pochopit realitu, ale zároveň realitu ovlivňují, jde tedy o oboustranný vztah. Wintersonová zdůrazňuje význam literatury jakožto našeho spojení s minulostí a jako možného zdroje poučení a lepší budoucnosti.

Klíčová slova:

Jeanette Wintersonová; fikce; pravda; realita; invence; vyprávění; narativ; umění; historie; láska

¹ V češtině vyšlo pod názvem *Jak naštěpit třešeň* (2004).